

govo na slovstvenem polji. So pa ti spisi manj ali bolj obširni sledeči: 1) Dr. E. H. Costa „Vodnik's Biographische Skizze.“ 2) Peter Petruzzi „Vodnik und seine Zeit.“ 3) Dr. H. Costa „Vodnik's letzte Stunde.“ 4) Franc Malavašič „Vodnik in slovenščina.“ 5) Franc Metelko „Valentin Vodnik, slovenski pisatelj.“ 6) Peter Hicinger „Pregled Vodnikovih pesem.“ 7) Dr. Janez Bleiweis „Vodnikove Novice.“ 8) Aug. Dimic „Vodnik als Archeolog und Historiker.“ 9) Ant. Jelovšek „Valvasor und Vodnik.“ 10) Miscellen von Rebič, Babnik, Kastelic, Zalokar. 11) „Neun Briefe des Sigmund Freiherrn v. Zois an Vodnik (vollständig abgedruckt).“ Sklepa pa ta oddelk Franc Malavašičev „popis slovesnosti, obhajane v spomin stoletnega rojstnega dneva.“ Verh tega ste natisnjene že tudi lastnoročne pismi Vodnikovo in Zoisovo, ki bote lepa dokladica teh bukev, katerim se bo pridjala tudi že natisnjena pesem, ki jo je pod naslovom „Krajnska“ spisal Kajetan Hueber, in kateri je napev napravil Kamilo Mašek. — Drugi oddelk, ki se je pod naslovom „Izbor slovenskih pisateljev“ že natiskovati začel, zapopada 175 različnih spisov od 59 pisateljev. V vsem skupaj bojo obsegale te bukve več ko 20 tiskanih pól z blizo 200 različnimi sestavki od kakih 70 pisateljev v poeziji in prozi, v slovenskem in nemškem jeziku, o vedi in lepoznanstvu itd. So še nekteri pisatelji, kateri niso še poslali obljubljenih spisov, vendar se je nadjati, da bojo mož beseda. Zakasnenje nekterih sestavkov pa nič ne zadržuje natiskovanja „albuma“, ker obljubljeni pa ne še poslani spisi spadajo v 2. oddelk, kteremu se bojo uverstili, kadar bojo prišli. Da natis tako hitro ne napreduje, kakor bi morebiti nekteri radi, ima svoj vzrok v tem, ker se vsakemu pisatelju pošilja njegov spis v korekturo. Po vsem tem, kar je nam znanega od teh bukev, ktere bode lepšal tudi Vodnikov obraz, moremo reči, da bode ta knjiga ena najmičniših sedanjega časa.

Iz Ljubljane. Zavoljo tistega že po svoji zgodovini imenitnega kamna, ktereга so omenile „Novice“ v 28. in 31. listu, so se vnele poslednji čas pretresovanja po francoskih in laških časnikih, med kterimi ga nekteri za demanta, drugi za belega rubina razglašajo. Proti temu se je te dni oglasil dunajski časnik „Wiener Zeitg.“ in popisal preiskavo tega kamna po dunajski komisii 29. julija, ktera je omenjeni kamen posebno zato za topas zpoznala, ker ima dvojni žarkolom. Ker so pa v Parizu le enojni žarkolom zapazili, in ker gospod Dupoisat misli, da je treba v dognanje te znanstvene pravde preiskavati kamen o elektriki, terdini in pa o kemijskih razmerah, se je pretekli teden podal še v drugo deželo (na Laško) in hoče ondi svoj kamen v pretres dati. Kakošen bo izid te tretje preiskave, bomo povedali ob svojem času. Da je kamen ta neke posebne važnosti, je očitno iz tega, da bo visokoučeni gosp. Haidinger celó v prihodnji seji dunajskega učnega zbora „Akademie der Wissenschaften“ od njega govoril. — Na naš undanji opomin, naj bi tudi ljubljanski nemški časnik včasih se oglasil, kadar se naša dežela v ptujih časnikih krivično ogerduje, smo dobili odgovor, „da vredništvo Laib. Zeit. že samo vé, kdaj da ima napade zavračati, in da take reči, ki jih kak potopisec „unter dem Strich“ (pod čerto) žlabudra, se ne smejo s tem še le povikšati, da se od njih govori.“ Na to le par besedic. Naše misli so te, da je vselej dolžnost domačega časopisa, zaverniti neslano opravljanje domovine naše, naj stoji tisto „ober dem Strich“ ali pa „unter dem Strich“, kar celi svet vé, da to ni noben razložek. V izgled „Laibacher-ci“ bodi „Triester Zeitg.“, ki se tudi „unter dem Strich“ ne boji, vsakemu povedati, kar mu gré, zlasti pa turistom, kateri hočejo „heinesirati.“

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. Po cesarskem ukazu od 30. avgusta t. l. sme narodna banka od 1. novembra 1858 naprej samo po novem dnarju bankovce po 1000, 100 in 10 fl. izdajati; na voljo ji je pa dano, take bankovce tudi pred vsemi Sveti rabiti. Banka ima dolžnost, te nove bankovce, če zahtevajo tisti, kateri jih prinesejo, pri njeni veliki dnarnici vselej za dobre sreberne dnarje izmenjevati. Novih bankovcev, kateri so med ljudmi, mora biti vsaj za tretji del srebra, ali — po okolnostih in s privoljenjem dnarstvenega ministerstva — deloma tudi v zlatu. V razmeri, kakor banka nove bankovce izdaja, ima sedanje bankovce izmed ljudstva nazaj jemati. Pridejo pa ob veljavo sedanji bankovci po 1000 fl. 30. jun., po 100 in 50 fl. 31. avg. in bankovci po 10 fl. 31. oktobra prihodnjega leta. Sedanjih bankovcev po 5, 2 in 1 fl. se ima, kolikor je mogoče, urno toliko nazaj potegniti, da jih ne bo čez 100 milijonov med ljudmi. Kdaj se bodo preklicali in popolnoma ob veljavo djali, se bo pozneje ustanovilo. Konec vsacega mesca se ima razglasiti, koliko bankovcev in koliko srebra in ozeroma zlata je med ljudstvom. — Razglas narodne banke od 1. septembra naznanja, kadaj in kako bo stare bankovce nazaj potegovala in začne 6. septembra nove bankovce, toda sedaj samo na Dunaju pri eskomptiranju menjice izdajati. Kadaj jih bo pa začela sploh izdajati, bo pozneje razglasila.

— Presvitli cesar so za kraljestvi horvaško in slavonsko tri, za serbsko vojvodino in temeški banat tri, za Erdeljsko štiri državne zavode (štiftunge) v terizijanski akademii utemeljili. Enako so ustanovili presvitli Cesar za hčere umerlih zaslužnih urednikov in sicer tri prebende in tri štipendije za take hčere iz horvaškega in slavonskega kraljestva, štiri prebende in štiri štipendije za take hčere iz Erdeljskega in tri prebende in tri štipendije za take hčere iz serbske vojvodine in Banata.

— Zdravniške pričevala, ktere niso od zdravnika, kateri je v državni službi, ne narejene ne vidirane, se ne smejo k nobeni prošnji, ki se kaki gosposki podá, prikladati; vselej morajo biti od zdravnika, kateri je v državni službi, ali podpisane ali pa vidirane, sicer ne veljajo nič.

— Presvitli cesar so privolili, da imajo ranocelniki, kateri iz civilnega stanú v armado stopijo, in v nji šest let v dovoljnost svojih višjih služijo, pri podeljevanju civilnih ranocelskih služb ravno tako pred civilnimi ranocelniki prednost, kakor jo imajo vojaški ranocelniki, kateri so se v Jožefovi akademii izučili.

— Kakor je slišati, bo prišla v kratkem nova tarifa za porabnino (Verzehrungssteuer), ktera je gledé na nove dnarje že veljavno ustanovljena.

Iz Českega. V Kadanju izdelujejo Salomonov tempelj v vseh delih tako, kakor je nekđaj stal na sionski gori v Jeruzalemu. 40 let že imajo opraviti s tem čudnim delom. V Kadnu namreč je živel precej sloveč podobar, Franc Langer po imenu, kateri je umerl pred kakimi 8 letmi za kolero. Pred 40 letmi je bil vès v domišljevanju, da mora kaj posebnega storiti, in izmislil si ni nič družega, kakor Salomonov tempelj v malem tako izdelati, kakor je bil nekđaj. Iz tega namena je prebiral vse pisma o tem slovečem tempelju z vso pridnostjo. Lotil se je dela, kar ga ni težko stalo, ker je bil mizar in podobar ob enem. Prostor, na kterem stoji vse, kar gré k tempelju, méri 9 čevljev na široko in ravno toliko na dolgo. Težko se dá kaj pogrešati, kar je pravi tempelj imel. Po smerti imenovanega podobarja, kateri dela ni dokončal, sta prevzela dva Kadančana, Franc Langhamer in Filip Hikeman tempelj po zapušenih pismih dodelati. Vsak si lahko misli, da ta dva moževa veliko časa, poter-

pežljivosti in dnarjev to delo stane, preden ga bota dogotovila; pa upanje, da jima bo, ko bo dokončano in ga bota po svetu ogledovat nosila, trud obilo plačan, stori, da se nobenih težav ne bojita.

Iz Vidma. S sirovo žido nekaj dni sem ne gré nič kaj kupčija. V fabrikah pa jo močno izdeljujejo — in naročil je dovolj za več mescov. Žide sicer ni preveč in misliti je, da cena ne bo skorej odjenjala.

Iz Rusije. Car Aleksander se je odpeljal v Varšavo, kjer je velika armada zbrana, da jo bo ogledal. V Vilni mu pripravlja plemstvo slovesen ples. Slišati je, da bo šel car tudi na Dunaj, cesarja Franca Jožefa obiskat.

Iz Černe gore. „Allg. Ztg.“ pravi, da je govorica prazna, da je francozki cesar knezu Danilu obljubil 50 tavžent fr. podpore. Res je, da se je francozki cesar takrat, ko je Danilo v Parizu bil, pri turškem Sultanu potegoval za to, da bi dajal Sultan vsaki mesec 50 tavžent piastrov Černi gori pa s to pogodbo, da bi Črna gora spoznala višjo turško oblast. Ker pa knez Danilo tega ni hotel podpisati, je ostalo vse pri starem.

Iz Italije. Pisma iz otoka Elba pripovedujejo od morskega soma, kateri je 22. avgusta v Portoferraji v ondašnji luki na plitvo zabrodil. Dolg je 25, širok pa 11 vatlov in težek 250 centov. Zlo si je prizadeval, da bi zopet splaval, pa mu ni šlo in ribči so ga z nedopovedljivim vriskanjem umorili.

— Tolovajstvo poganja v lepi Italiji povsod lepo cvetje, še celó v Piemontu. Na Ferarskem so se kmetje zedinili, da bodo te vrage pobili.

Iz Francozkega. „Moniteur“ je razglasil sledeče poročilo po telegrafu iz Kine: Kar je cesar želel, se je zgodilo. Kina je odprta keršanski veri in skoraj vsemu obertnijstvu zahodnih dežel. Diplomatični opravniki bodo začasno v Pekingu stanovali. Kinešk poslanec pride v Pariz. Postave zoper razširjanje keršanske vere so odpravljene. — K temu pravi nek francozk časnik: „Obljube so pač lepe, ali se bodo pa tudi spolnile, je druga. Že leta 1844 so Kinezi enake obljube zastran keršanske vere storili, pa Evropejci so se preveč va-nje zanašali in Kinezi so začeli zopet kristjane preganjati. Nek misijonar je rekel, ko je omenjeno telegrafno poročilo bral: Ako se bode ta pogodba spolnovala, se njeni nasledki ne bodo dali razštet. Kineško cesarstvo bo potem v kratkem razpadlo.“

Iz Angležkega. Kar je o letošnji letini slišati, je vse precej dobro. Sploh je slišati, da je pšenica prav dobra in pridelalo se je je več, kakor v srednjih letih. Slabeje se je obnesel oves. O krompirju govoré tū tako, tam tako. Poslednje dni je začelo šavje černo prihajati, in zlo se bojé kromperjeve bolezni. Sadja je to leto posebno obilo in tudi hmel se je dobro obnesel.

Iz Turškega. V tem hipu je zlasti Turčija, ktera obrača pozornost evropskih kabinetov na-se in daje največ o sebi govoriti. Konferencije v Parizu so sicer dokončane al tako imenovano orientalsko vprašanje še vedno ni rešeno. Zdi se, da imajo sedaj v Parizu in Londonu veliko skerb za Turčijo. Stan njenega dnarstva je žalosten in v Parizu kakor Londonu prevdarjajo, kako Sultanu bolj na noge pomagati. Celo turško gospodarstvo z dnarji, ktero je še v prvotnem stanu, se mora temeljito predelati. Al to bo silno težka reč, ker bo treba v Sultanovi hiši sami začeti in sedanjemu gospodarjenju pašev in vsih nižjih oblastnikov krepko žile podvezati. Kako pa — in zlasti v Sultanovi hiši sami gospodarijo, pričuje to-le: Fuad paša je dal iz Pariza velikemu vezirju vediti, da je Sultanovih sinov eden, osem let star princ, nekemu zlatarju v Parizu naročil, žlic, vilic, nožev, ploščkov, skled itd. iz čistega zlata in z vkovanimi demanti na-

rediti, da vse hiti te reči gledat in se čudit nad njimi, in da je dobil on, Fuad paša, od pariških bogatinov, ko je zastran tega z njimi govoril, ali bi hotli turški deržavi denarjev posoditi, vprašanje, ali mar v Carigradu mislijo, da so take potrate ugodne, v Evropi kako zaupanje v turško gospodarstvo zbuditi?

— V Smirno so pripeljali pretečene dni več ljudi, kateri so se, kakor je slišati, velike zarote udeležili. Tudi iz družih krajev ni nič veselega slišati. Govori se, da pripomorejo zlo tudi izposlanci, da vse tako v nepokoju živí. V Aleksandrii je bilo govorjenje, da so bili na otoku Stanchio v Arhipelju umorjeni konzuli avstrijski, francozki, severno-amerikanski in greški in da se je angleški s tem otel, da je skozi okno skočil.

Iz Amerike. V severni Ameriki zidajo zdaj v krajih, kjer pavolja raste, pavoljnate hiše. Slabo pavoljo, odpadke od nje itd. zgnetijo in iz tacega testa delajo kamne, kateri so silno terdi, ko se posušé. Zunaj prevlečejo take hiše, ktere se dajo iz taci pavoljnatih kamnov hitreje delati, z nekako stvarjo, ktera jih dela nepremočljive in, kakor se bere tudi nezgorljive. Tisti, kateri je tako zidanje iznajdel, je dobil patent za to iznajdbo in v mnogih krajih stavijo že take hiše.

Iz Egipta. Povedali smo že, da je bil naklep zoper vice-kralja storjen. Zdaj zvemo, da je bil mahomedanski fanatizem, kateri se je v Džeddah-u tako strašno najpervo razodel, tudi tukaj tega naklepa kriv. Štirji pašeti in več višjih oficirjev se ga je udeležilo. Prejšnji minister dnarstva Abdullah paša je imel mnogo kanon in orožja na skrivnem. Zdaj sedí z več drugimi v terdnjavi Abukir zapert.

— Stroški za sueški kanal so na 200 milijonov frankov prevdarjeni; razdeljeni so na Angležko in Francozko po 40, na Egipt z 23, na Avstrijo z 20 milijonov itd. V 5 ali 6 letih bi utegnili dokončano biti to delo in 160 milijonov frankov bo skoraj da dosti.

Iz severne Amerike. V Novem Jorku je vse pijano od samega veselja, da je bil telegraf pod morjem tako srečno vložen. Po ulicah je zvečer mnogo transparentov z raznimi napisi, kakor na pr.: „Zveza med Anglijo in Ameriko; zakonski perstan je telegraf.“ — „Elektrika: Vjel jo je Franklin, Morse jo je vpregel, Field pa peljal čez morje.“ — „Franklin je vjel in ukrotil blisek, Morse ga je učil brati in pisati in ga poslal kot posla (póta) po svetu.“ — Zdaj, ko so vse težave premagane in se dá koristnost podmorskega telegrafa od dné do dné bolj previditi, se sme pač v resnici reči, da bodo nasledki njegovi brez dvombe najvažniši, ktere je učenost današnjih dni dospela. Sploh pa se sme Evropa poňasati, da je mogoče, pod morjem in pod rekami po njem poročila pošiljati v še tako daljne kraje — v še tako oddaljene dele svetá.

— V Novem Jorku je nekdo si to-le izmislil: Angležka kraljica je po podmorskem telegrafu pisala predsedniku severno-amerikanskih deržav: „Gospod, sloga med nami in vami je gotova.“ Na to je predsednik odgovoril: „Da, gospá, pa sloga visí na niti!“

 Opravnik asecuracije teržaške, gospod Karinger, tergovec na velikem tergu v Ljubljani, nas je naprosil, bližnje kmetovavce opomniti dobrega gnojíva, ki se je napravilo iz zgorelega cukra in drugih ostankov iz pogorišča cukrofabrike v Ljubljani. Celi kupi so prav dober kup na prodaj; cent po 2 groša. Kdor želi tega gnojíva kaj kupiti, naj se hitro oglasi pri gosp. Karinger-ju.